

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : B.13.SGB.0-12.00-00-7/610-170
Konu : Yazılı Soru Önergesi (7/1196)

7-1196
(GİK 154)
10-01-2012

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 28.11.2011 tarih ve 49809 sayılı yazınız.

Mersin Milletvekili Sayın Ertuğrul KÜRKÇÜ'ye 7/1196 Esas No'lu yazılı soru önergesi incelenmiş olup konuya ilişkin bilgiler ekte sunulmaktadır.
Bilgilerinize arz ederim.

Faruk ÇELİK
Bakan

EK : 1 Yazı

MERSİN MİLLETVEKİLİ SAYIN ERTUĞRUL KÜRKÇÜ'YE AİT 7/1196 ESAS NO'LU
YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAP

Bilindiği üzere, Anayasanın sendika kurma hakkı başlığını taşıyan 51'inci maddesinde, çalışanlar ve işverenlerin, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahip oldukları, hiç kimsenin bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamayacağı, aynı zamanda ve aynı işkolunda birden fazla sendikaya üye olunamayacağı ve sendika kurma hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usullerin Kanunda gösterileceği belirtilmiştir.

2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nun 1'inci maddesinde de, çalışma ilişkilerinde ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerin korunması ve geliştirilmesi için işçiler ve işverenler tarafından meydana getirilen oluşumlar sendikal kuruluşlar olarak tanımlanmıştır. İşçi statüsü dışında kalanlar ise 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu'nun kapsamında değerlendirilmiştir.

Ülkemizde işçi ve işveren ilişkileri 4857 sayılı İş Kanunu, sendikal hak ve özgürlüklere ilişkin faaliyetler 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu ile 2821 sayılı Sendikalar Kanunu, toplu iş hukukuna ilişkin faaliyetler ise 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'nda düzenlenmiştir.

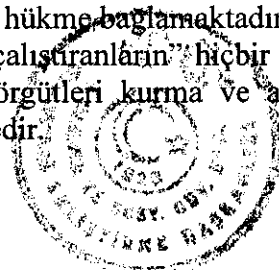
Bu Kanunların en belirgin özelliği uygulandığı kesimler itibariyle; işçileri, memurları, kamu ve özel işverenleri, başka bir deyişle bir iş ilişkisiyle çalışan ve çalıştıran kesimleri kapsamış olmasıdır.

Görüldüğü gibi, iç hukuk sendika ve üst kuruluşlar kurma hakkının iş sözleşmesine göre çalışanlar bakımından işçilere ve işverenlere tanınmış olması ile bu kuruluşların önceden izin almaksızın kurulması yolundaki hükümler ilgili yasaların temel özellikleridir. Anayasa ve 2821 sayılı Sendikalar Kanunu ile 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu, sendika ve üst kuruluşlar kurma hakkını sadece işçilere, memurlara ve işverenlere tanıdığını daha ilk maddelerinde belirtmek suretiyle bu haktan yararlanabilmenin temel şartını da göstermiş olmaktadır.

2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nun birinci maddesindeki tanımda yer alan "çalışma ilişkileri" ifadesi de dikkat çekicidir. Zira maddede bu ifadenin yer alması, çalışma ilişkilerini ilgilendirmeyen konularda sendikaların faaliyette bulunamayacağıdır. Bu açıdan da bir sınırlama niteliğindedir.

Anayasanın 49'uncu maddesinde ise, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları korumak, işçi-işveren ilişkilerinde çalışma barışının sağlanmasını kolaylaştırıcı ve koruyucu tedbirleri almak biçiminde sıralanan hükümler, örgütlenme hakkının sadece çalışanlara ait olduğunu gösteren bir başka düzenlemedir. "Teşkilatlanma Hürriyeti ve Bu Hakkın Korunması Hakkındaki 87 sayılı Sözleşme" ülkemizce 1992 yılında kabul edilmiştir. Bu sözleşme, sendikal açıdan ILO'nun en önemli sözleşmelerinden biridir. Sözleşme, tüm çalışanlara sendika kurma ve teşkilatlanma hakkını tanımakta ve ayrıca bu hakkın ne şekilde korunacağını da hükme bağlamaktadır.

Sözleşmenin 2'nci maddesine göre, "çalışan ve çalıştıranların" hiçbir biçimde ayrım gözetmeksizin ve önceden izin almaksızın, seçtikleri örgütleri kurma ve ana tüzüklerine uymak koşulu ile bunlara üye olma hakkını tespit etmektedir.

Bu bakımdan, uluslararası çalışma mevzuatı kapsamına giren bildiri, sözleşme, konferans kararları gibi belge ve açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, sendikal örgütlenmenin amacını tüm işçilerin ekonomik ve sosyal refah düzeyinin sosyal adalet prensipleri içinde gelişmesi oluşturmaktadır. Böyle olunca, gerek Anayasa ve gerekse Sendikalar Kanununun 1'inci maddesinde belirtilen sendika ve üst kuruluşlarının taşıdığı amaç kavramının uluslararası mevzuattaki amaç kavramı ile eşit nitelikte olduğunu söylemek gerekmektedir.

Yukarıda da belirtildiği gibi sendika, işçilerin, memurların ve işverenlerin kendi aralarında kurdukları ve ortak ekonomik, sosyal ve kültürel çıkarlarını korumak ve geliştirmek amacıyla faaliyet gösterdikleri bir örgütlenme modelidir. Sendikaları diğer kuruluşlardan ayıran en önemli özelliklerinden birisi, ayrı bir yasaya tabi olmaları ve dolayısıyla bazı yetkileri kullanma imkânını elde edebilmeleridir.

Ortak amaç; sendikaların, çalışma ilişkilerinde ortak ekonomik ve sosyal hak ile menfaatlerini korumak ve geliştirmek amacıyla işçiler ve işverenler tarafından kurulmaları ve faaliyetlerini sadece bu amaç doğrultusunda sürdürmeleridir. Burada sözü edilen "çalışma ilişkileri" ortak amacın tek dayanağını oluşturmaktadır.

Görüleceği üzere Anayasa, 2821 sayılı Sendikalar Kanunu, 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu doğrudan çalışan kesimleri kapsayan, onların örgütlenme ve toplu pazarlık haklarını düzenleyen yazılı metinlerdir.

Ayrıca, İçişleri Bakanlığı tarafından, 25.09.1995 tarihinden itibaren faaliyette bulunan Tüm Emekliler Sendikasının kapatılması istemiyle Ankara 17. Asliye Hukuk Mahkemesi Hakimliğinde açılan davada verilen red kararı temyiz incelemesi sonucunda bozulmuş ve Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin Tüm Emekliler Sendikası ile ilgili 2006/11979 Esas ve 2006/14232 sayılı Kararında; aktif çalışma hayatından ayrılmış olanların, Dernekler Kanunu'na göre önceden izin almadan dernek veya vakıf gibi dayanışma örgütleri kurarak amaçları doğrultusunda faaliyette bulunma hakları olduğu, bunun yerine yasalarla sadece çalışanlara yönelik olarak düzenleme altına alınmış olan "sendika" şeklinde örgütlenmelerinin mümkün olmadığı, çünkü Medeni Kanun'un 47'nci maddesi uyarınca özel hukuk tüzel kişiliğinin kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca elde edileceği belirtilmiştir.

Diğer taraftan, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının günümüz şartlarına, Avrupa Birliği mevzuatına ve üyesi bulunduğumuz Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) normlarına uygun hale getirilmesi amacıyla çalışma hayatı ve sendikal hakları ilgilendiren bölümlerini de içeren 5982 sayılı "Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" 07.05.2010 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclis'inde kabul edilmiş, 13.05.2010 tarih ve 27580 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış, 12.09.2010 tarihinde yapılan halk oylaması ile kabul edilerek yürürlüğe girmiştir.

Anayasa'da yapılan değişiklikler çerçevesinde, Bakanlığımızca 2821 ve 2822 sayılı Kanunları değiştirmek amacıyla hazırlanan tasarılar; Üçlü Danışma Kurulu toplantılarında görüşülmüş, toplantı sonuçlarına uygun olarak Teknik Komite çalışmaları yapılmış, son olarak 12.10.2011 tarihinde yapılan Üçlü Danışma Kurulu toplantısında, konfederasyonların görüşlerini yazılı olarak bildirmelerinin benimsenmesi üzerine konfederasyonların görüşleri alınmıştır.

2821 sayılı Sendikalar, 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunlarında değişiklik çalışmaları; başta Anayasa değişikliği olmak üzere, ILO normları ve Avrupa Birliği standartları dikkate alınarak, sosyal tarafların da katılımıyla en son 19.10.2011 tarihli Üçlü Danışma Kurulunda tamamlanmış ve konu ile ilgili "Toplu İş İlişkileri Kanunu Tasarı Taslağı" 21.10.2011 tarihli ve 1339 sayılı yazımızla Başbakanlığa intikal ettirilmiştir.

